

แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5})
ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

๑. หลักการเหตุผล

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติ ซึ่งในกรุงเทพมหานครมีการตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ๖ สถานี ได้แก่ ๑) ริมถนนลาดพร้าว เขตลาดพร้าว ๒) ริมถนนอินทรพิทักษ์ เขตธนบุรี ๓) ริมถนนพระราม ๔ เขตปทุมวัน ๔) เขตวังทองหลาง ๕) เขตพญาไท และ ๖) เขตบางนา สำหรับปริมณฑล มีสถานีที่ตรวจวัดฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ๓ สถานี อยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ๒ สถานี ได้แก่ ๑) ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง และ ๒) ต.บางเสาธง อ.บางเสาธง และอยู่ในจังหวัดสมุทรสาคร ๑ สถานี ได้แก่ ต.มหาชัย อ.เมือง

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ พบว่าสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบเกินเกณฑ์มาตรฐาน (๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ในช่วงต้นปี (เดือนมกราคมถึงเมษายน) และปลายปี (เดือนธันวาคม) ของทุกปี

ดังนั้น จำเป็นต้องกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละออง PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เป็นพิเศษเพิ่มเติมจากแผนงานปกติในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเมษายน ซึ่งเป็นช่วงที่สถานการณ์ฝุ่นละอองเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมงมีระดับความเข้มข้นเกินค่ามาตรฐานตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

สาเหตุหลักของปัญหามลพิษฝุ่นละออง

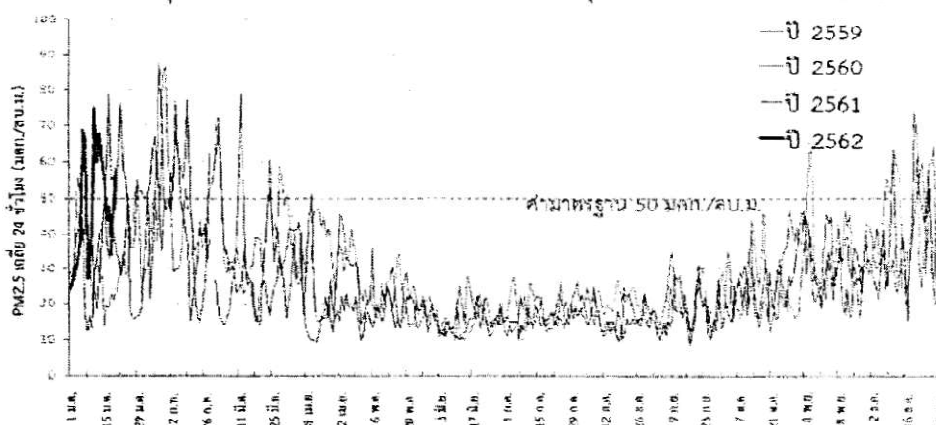
๑) แหล่งกำเนิด : ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} เกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลและชีวมวล โดยแหล่งกำเนิดหลักมาจากยานพาหนะ (จากสถิติจำนวนรถจดทะเบียนสะสมในกรุงเทพมหานคร ณ สิ้นปี ๒๕๖๐ มีจำนวนมากกว่า ๔.๗ ล้านคันและในพื้นที่ปริมณฑลมีจำนวน ๑.๒ ล้านคัน) รวมเป็น ๑๐.๙ ล้านคัน และการเผาในที่โล่งโดยเฉพาะการเผาวัสดุการเกษตรที่มักเกิดขึ้นในช่วงต้นปีของทุกปี นอกจากนั้นยังมาจากโรงงานอุตสาหกรรม การก่อสร้างอาคารและระบบขนส่งมวลชนรถไฟฟ้า

๒) สภาพอุตุนิยมวิทยา : ในช่วงต้นปีสภาพอุตุนิยมวิทยาไม่เอื้อต่อการกระจายตัวของฝุ่นละออง เป็นช่วงที่สภาพอากาศนิ่ง ลมสงบ ความชื้นสูง อันเนื่องมาจากความกดอากาศสูงจากประเทศจีนแผ่ลงมาปกคลุมในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ในช่วงดังกล่าว ส่งผลให้ฝุ่นละอองสะสมในบรรยากาศและมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น

๒. สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5}

จากการติดตามตรวจสอบสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๙ - ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๒ ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กจะเริ่มมีแนวโน้มสูงขึ้นตั้งแต่เดือนธันวาคมและเกินมาตรฐานเป็นระยะจนถึงเดือนมีนาคมของทุกปี

ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} เฉลี่ย 24 ชั่วโมง ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ปี 2559 - 2562

กระดาษนี้ผลิตจากเยื่อเวียนทำใหม่ ร้อยละ ๑๐๐

๓. ขั้นตอนการยกแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก (PM_{2.5})

ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ยกเว้นขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดในการเฝ้าระวัง คัดการณ์และแจ้งเตือนสถานการณ์เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างเป็นลำดับเพื่อตอบโต้สถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที เน้นการลดการระบายฝุ่นละอองจากแหล่งกำเนิด โดยบูรณาการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้มีการจัดการประชุมหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลวิชาการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และนำมาประมวลผลยกเว้นมาตรการฯ ดังนี้

๓.๑ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ จัดการประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมอุตุนิยมวิทยา กองบังคับการตำรวจจราจร กรมการขนส่งทางบก องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหในช่วงเกิดสถานการณ์

๓.๒ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประชุมเตรียมการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร โดยได้มีการสรุปผลการดำเนินงานตามมาตรการที่ผ่านมาและมาตรการที่ควรเพิ่มเติมเพื่อลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} เพื่อจัดทำเป็นมาตรการฯ ในระยะต่อไป

๓.๓ วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ จัดการประชุมเสวนา "หาทางออกร่วมกันในการลดปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร" เพื่อรวบรวมข้อมูลวิชาการ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และ นำมาประมวลผลและจัดทำเป็นร่างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างบูรณาการ

๓.๔ วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประชุมหารือ "มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร และแนวทางปฏิบัติในการรับมือสถานการณ์" เพื่อพิจารณาร่างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร แนวทางการดำเนินงานตามมาตรการ แนวทางปฏิบัติด้านการสื่อสารเพื่อการแจ้งเตือนและรับมือสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร กลไกการจัดการปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร (กรณีเข้าสู่สถานการณ์แจ้งเตือนภัยและสถานการณ์รุนแรง)

๓.๕ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกับกองบังคับการตำรวจจราจร และกรุงเทพมหานคร หารือแนวทางการดำเนินการมาตรการลดมลพิษจากยานพาหนะ โดยการลดจำนวนยานพาหนะในเขตเมือง โดยการขยายเขตพื้นที่การจำกัดเวลารถบรรทุกเข้าในเขตกรุงเทพมหานครออกไปจนถึงวงแหวนรอบนอก การจัดการจราจรให้คล่องตัว และการตรวจสอบตรวจจับรถควันดำอย่างเข้มงวด เพื่อควบคุมไม่ให้รถควันดำเข้าในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครในช่วงเกิดสถานการณ์

๓.๖ คณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๑ และ คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบกับ ร่างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ และให้นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบและมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติต่อไป และคณะรัฐมนตรี ในการประชุมเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ รับทราบมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อม

แห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑ เรื่องร่างมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ด้วยแล้ว

๓.๗ วันที่ ๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดให้มีการประชุมหารือกับทุกหน่วยงานและกรุงเทพมหานครรวมถึง ๕ จังหวัดปริมณฑล เพื่อเตรียมการป้องกันและลดปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} โดยได้มีแนวทางการปฏิบัติ ๓ ขั้น ประกอบด้วย

๑) ขั้นที่ ๑ ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้เข้าใจ ให้แก่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และ ๕ จังหวัดปริมณฑล ในการดำเนินงานหากปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่ที่มีปริมาณสูงขึ้น (ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ : กันยายน - พฤศจิกายน)

๒) ขั้นที่ ๒ ขั้นปฏิบัติการ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีอำนาจจะต้องดำเนินการมาตรการและยกระดับมาตรการตามความรุนแรงของสถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} (ช่วงเกิดสถานการณ์ : ธันวาคม - เมษายน)

๓) ขั้นที่ ๓ ขั้นฟื้นฟู หลังจากสิ้นสุดสถานการณ์ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการฟื้นฟูหลังจากสิ้นสุดเหตุการณ์และฝุ่นละอองได้มีการแก้ไขจนสลายตัวไป โดยจะเป็นการประชุมเพื่อถอดบทเรียนหรือ After Action Review /AAR เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในปีต่อไป (ช่วงหลังสถานการณ์ : พฤษภาคม)

๓.๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยกร่างแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในขั้นปฏิบัติการสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถปฏิบัติได้ทันที รวมทั้งกำหนดการยกระดับความเข้มข้นของมาตรการตามความรุนแรงของสถานการณ์ฝุ่นละออง เป็น ๔ ระดับ ดังนี้

- ระดับที่ ๑ เป็นระดับที่ PM_{2.5} มีค่าไม่เกิน ๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ระดับที่ ๒ เป็นระดับที่ PM_{2.5} มีค่าระหว่าง ๕๑ - ๗๕ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ระดับที่ ๓ เป็นระดับที่ PM_{2.5} มีค่าระหว่าง ๗๖ - ๑๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร
- ระดับที่ ๔ เป็นระดับที่ PM_{2.5} มีค่ามากกว่า ๑๐๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

๓.๙ คณะกรรมการควบคุมมลพิษ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๒ มีมติเห็นชอบกับแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ตามที่กรมควบคุมมลพิษเสนอ ซึ่งแบ่งขั้นตอนการปฏิบัติการเป็น ๓ ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นปฏิบัติการ และขั้นหลังจากเกิดสถานการณ์ โดยขั้นปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ สถานการณ์ระดับที่ ๑ หน่วยงานดำเนินการกิจตามสภาวะปกติ สถานการณ์ระดับที่ ๒ ทุกหน่วยงานดำเนินการมาตรการให้เข้มงวดขึ้น สถานการณ์ระดับที่ ๓ ให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ โดยใช้อำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องควบคุมพื้นที่ที่ควบคุมแหล่งกำเนิดและกิจกรรมที่ทำให้เกิดมลพิษ หากสถานการณ์เข้าสู่ระดับที่ ๔ เสนอให้นายกรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ และให้จัดทำมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและคณะรัฐมนตรีต่อไป และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ที่จะดำเนินการในแต่ละระดับส่งให้กรุงเทพมหานคร เพื่อให้กรุงเทพมหานครจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการต่อไป ทั้งนี้ ให้กรมควบคุมมลพิษสรุปผลการประชุมนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีต่อไป

๓.๑๐ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำร่าง แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง และระยะยาว เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการ "สร้างอากาศดี เพื่อคนไทย และผู้มาเยือน"

๔. สรุปสาระสำคัญของมาตรการและแนวทางการดำเนินงาน

ร่าง แนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เป็นการแก้ไขปัญหาซึ่งจะต้องพิจารณาผลกระทบในทุกมิติ โดยเฉพาะผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประชาชน และไม่ให้เกิดความไม่สะดวกจากการใช้ชีวิตปกติมากเกินไป ได้แก่

๔.๑ เป้าหมาย “สร้างอากาศดี เพื่อคนไทย และผู้มาเยือน”

๔.๒ มาตรการและแนวทางการดำเนินงาน เป็นการเตรียมการป้องกันและลดปัญหามลพิษฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} แบ่งเป็น ๓ ระยะได้แก่ ระยะเร่งด่วน ระยะปานกลาง และระยะยาว ได้แก่

๔.๒.๑ มาตรการระยะเร่งด่วน ซึ่งเป็นช่วงที่ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นและพบค่าเกินมาตรฐาน โดยได้มีแนวทางการปฏิบัติ ๓ ขั้น ประกอบด้วย

๑) ขั้นเตรียมการ (ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ : กันยายน - พฤศจิกายน) เป็นขั้นตอนการสร้างความเข้าใจ ให้แก่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และ ๕ จังหวัดปริมณฑล โดยให้จังหวัดมีการตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษในพื้นที่ จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ในการตรวจวัดคุณภาพอากาศเพื่อติดตาม เฝ้าระวังสถานการณ์ และเตรียมพร้อมเพื่อสั่งการ หากปริมาณฝุ่นละอองในพื้นที่มีปริมาณสูงขึ้น

๒) ขั้นปฏิบัติการ (ช่วงเกิดสถานการณ์ : ธันวาคม - เมษายน) เป็นการปฏิบัติการช่วงเกิดสถานการณ์ PM_{2.5} เกินมาตรฐาน ซึ่งได้ทำการปรับปรุงแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหามลพิษฝุ่นละออง PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนในขั้นปฏิบัติการสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้มีอำนาจหน้าที่สามารถปฏิบัติได้ทันทีตามการเคลื่อนไหวของสถานการณ์ฝุ่นละอองที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยได้กำหนดระดับการยกระดับความเข้มข้นของมาตรการตามความรุนแรงของสถานการณ์ฝุ่นละออง เป็น ๔ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ เป็นระดับที่ปริมาณฝุ่นละออง PM_{2.5} มีค่าไม่เกิน ๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ให้ส่วนราชการทุกหน่วยต้องดำเนินการตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ และกฎหมายที่มีอยู่ให้ครบถ้วนตามสถานการณ์ปกติ เพื่อควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลให้อยู่ในระดับปกติ

ระดับที่ ๒ เป็นระดับที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) มีค่ามากกว่า ๕๐ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตรให้ทุกส่วนราชการต้องดำเนินการเพิ่มและยกระดับมาตรการต่างๆให้เข้มงวดขึ้น เช่น เพิ่มจุดตรวจจับควันดำจาก ๑๒ จุด เป็น ๒๐ จุด การตรวจสภาพรถยนต์ตรวจสอบตรวจจับรถโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ/รถบรรทุก และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ไม่ให้มีรถควันดำวิ่งโดยเด็ดขาดปรับเปลี่ยนไปใช้น้ำมัน B20 ในรถโดยสารดีเซล ๒,๐๙๕ คัน เริ่มจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง B20 ผ่านสถานีบริการน้ำมันในกรุงเทพฯ และปริมณฑล การขยายพื้นที่ผิวการจราจร ลดเว้นกิจกรรมที่ส่งผลทำให้เกิดฝุ่นละออง ห้ามจอดในที่ห้าม ลากและปรับรถที่จอดผิดกฎหมาย ห้ามเผาในที่โล่งเด็ดขาด ตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวดในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล สนับสนุนและแจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลแก่หน่วยงานในพื้นที่ การเฝ้าระวังและปฏิบัติการทำฝนเทียม เป็นต้น โดยในระดับนี้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดของ ๕ จังหวัดปริมณฑลเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในพื้นที่รับผิดชอบสำหรับส่วนราชการอื่นๆ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงคมนาคมกระทรวงสาธารณสุข กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติการ

ระดับที่ ๓ เป็นระดับที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ยังไม่ลดลง และมีแนวโน้มสูงขึ้น หลังจากที่ได้มีการดำเนินการในระดับที่ ๒ แล้ว ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดที่มีปัญหาฝุ่นละออง ใช้กฎหมายที่มีอยู่เข้าไปควบคุมพื้นที่หรือควบคุมแหล่งกำเนิดที่

ก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือมีผลกระทบต่อประชาชน เพื่อระดับที่ยังสถานการณ์ค่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

ระดับที่ ๔ เป็นระดับที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ยังไม่ลดลง และมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง กำหนดให้มีการประชุมคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกรณีเร่งด่วนพิเศษ และพิจารณากลับกรองแนวทางในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กโดยจะต้องนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี เป็นการเร่งด่วน เพื่อพิจารณาในการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นแนวทางหรือมาตรการในการลดมลพิษ

๓) ขึ้นพื้นฟูหลังจากสถานการณ์กลับสู่ปกติ (ช่วงหลังเกิดสถานการณ์ : พฤษภาคม) กำหนดให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียนหรือ After Action Review/AAR เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในปีต่อไป

๔.๒.๒ มาตรการระยะกลาง (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔) เป็นการลดการระบายมลพิษและลดจำนวนแหล่งกำเนิด โดย

- ประกาศใช้มาตรฐานน้ำมันเชื้อเพลิงให้เทียบเท่ามาตรฐาน EURO 5 (กำมะถันไม่เกิน ๑๐ ppm) ให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๔

- กำหนดการซ่อมบำรุง และตรวจสภาพรถยนต์เป็นประจำอย่างเหมาะสม
- เพิ่มทางเลือกในการเดินทางสัญจรให้ประชาชน
- พัฒนาโครงข่ายการให้บริการขนส่งสาธารณะให้เชื่อมโยงทุกระบบ
- พิจารณาปรับวิธีการและปรับลดอายุรถที่เข้ารับการตรวจสภาพรถยนต์ประจำปี พิจารณาการเพิ่มภาษีรถยนต์เก่า การลดภาษีรถยนต์ไฟฟ้า การซื้อ-ทดแทนรถราชการด้วยรถยนต์ไฟฟ้า และการจัดโซนนิ่งจำกัดจำนวนรถเข้าเมืองการพัฒนา ระบบเผื่อระวังผลกระทบต่อสุขภาพ
- พัฒนาศักยภาพท้องถิ่นในการดำเนินการติดตามการตรวจสอบคุณภาพอากาศในพื้นที่ และการควบคุมเป็นระบบ Single Command
- ขยายเครือข่ายการติดตามตรวจสอบคุณภาพอากาศ
- เร่งรัดแผนการเปลี่ยนรถโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพให้เป็นรถยนต์ที่มีมลพิษต่ำ

มีมลพิษต่ำ

- การศึกษาวิจัยการปรับลดอายุการตรวจสภาพรถยนต์ใช้งาน การเพิ่มภาษีรถยนต์เก่า และการจัดโซนนิ่งจำกัดจำนวนรถเข้าเมืองในช่วงเวลาเร่งด่วนเช้าและเย็น

- พัฒนาระบบเผื่อระวังผลกระทบต่อสุขภาพ
- ควบคุมฝุ่นจากการก่อสร้างและจากถนน
- ห้ามเผาขยะโดยเด็ดขาด
- จัดการเศษวัสดุจากการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
- ป้องกันการเกิดไฟป่า
- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ
- ควบคุมมีเทนจากกระบวนการกลั่นน้ำมันและแยกแก๊ส
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้ตัวทำลายและควบคุมกระบวนการกลั่นน้ำมัน

๔.๒.๓ มาตรการระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๖๕ - ๒๕๗๐) เป็นการลดการระบายมลพิษและลดจำนวนแหล่งกำเนิด โดย

- เร่งรัดการบังคับใช้มาตรฐานการระบายมลพิษทางอากาศจากรถยนต์ขนาดเล็ก และรถยนต์ขนาดใหญ่ให้เป็นไปตามมาตรฐาน EURO 6 ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ อย่างไรก็ตามหากจะบังคับใช้

มาตรฐาน EURO 5 ก่อนปี พ.ศ. ๒๕๖๖ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมพิจารณาตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงการลดฝุ่นละอองขนาดเล็กเป็นสำคัญ

- พัฒนาโครงข่ายการให้บริการขนส่งสาธารณะให้เชื่อมโยงทุกระบบ
- กำหนดมาตรฐานระบายอากาศเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมให้เทียบเท่า EU และ USA
- กำหนดให้เจ้าของ/ผู้ประกอบการที่มีการเผาในที่โล่งในพื้นที่ของโครงการหรือพื้นที่ครอบครองเป็นความผิดอาญา

- ส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้า สนับสนุนภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนให้ใช้รถยนต์ไฟฟ้า และใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะ

- ปรับปรุงมาตรฐานการระบายมลพิษทางอากาศจากรถยนต์ใหม่ให้เป็นไปตาม

มาตรฐาน EURO 6

- ปรับค่ามาตรฐาน $PM_{2.5}$ เฉลี่ยรายปีให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะของ WHO IT-3
- ห้ามนำเข้ารถยนต์ใช้แล้วมาเปลี่ยนแทนเครื่องยนต์เก่าในรถยนต์
- ศึกษาความเหมาะสมในการติดตั้ง Diesel Particulate Filter (DPF) เพิ่มเติม
- สร้าง/ติดตั้งหอคอยฟอกอากาศขนาดใหญ่
- ปรับปรุง พรบ. สิ่งแวดล้อม (Clean Air Act)
- เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมการระบายมลพิษจากการเผาไหม้
- สนับสนุนการใช้พลังงานสะอาดในครัวเรือน (ทำอาหาร ทำความร้อน)
- เพิ่มการใช้พลังงานหมุนเวียนในการผลิตไฟฟ้า
- ปรับปรุงการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในภาคอุตสาหกรรม
- ปรับปรุงการจัดการมูลสัตว์ในภาคปศุสัตว์
- จัดการเศษวัสดุจากการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
- เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะ
- ป้องกันการเกิดไฟป่า
- ส่งเสริมแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการผลิตข้าว
- ป้องกันการรั่วของแก๊สชีวภาพจากระบบบำบัดน้ำเสีย
- ลดการระบายฝุ่นจากการขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ
- สนับสนุนทางเลือกการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพในครัวเรือน
- ใช้สารทำความเย็นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
- ปรับปรุงการจัดการปุ๋ยในโตรเจน
- ใช้เทคโนโลยีเผาอิฐที่มีประสิทธิภาพ
- นำแก๊สจากเหมืองถ่านหินกลับมาใช้ใหม่

๔.๓ กลไกการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง

ให้จังหวัดจัดตั้งศูนย์ดำเนินการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ ในระดับจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการเข้าควบคุมสถานการณ์ อำนวยการ สั่งการประสานการปฏิบัติระหว่างหน่วยงาน ส่วนราชการต่างๆ เพื่อจัดการปัญหาปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็ก $PM_{2.5}$ เกินเกณฑ์มาตรฐานที่เกิดขึ้นจนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการ

แผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหามลพิษขนาดเล็ก PM_{2.5} ในกรุงเทพมหานคร/ปริมณฑล และในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ

ขั้นเตรียมการ (ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์ : กันยายน - พฤศจิกายน)
เป็นขั้นตอนการสร้างความเข้าใจ ให้แก่ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นปฏิบัติการ (ช่วงเกิดสถานการณ์ : ธันวาคม - เมษายน)
เป็นการปฏิบัติการช่วงเกิดสถานการณ์ PM_{2.5} เกินมาตรฐาน

PM_{2.5} มีค่าไม่เกิน
๕๐ มคก/ลบ.ม.

ระดับที่ ๑

ให้ส่วนราชการทุกหน่วยต้องดำเนินการตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ และกฎหมายที่มีอยู่ให้ครบถ้วนตามสถานการณ์
ปกติ เพื่อควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑลให้อยู่ในระดับปกติ

ระดับที่ ๒

PM_{2.5} มีค่ามากกว่า ๕๐
มคก/ลบ.ม.

- ทุกส่วนราชการต้องดำเนินการเพิ่มและยกระดับมาตรการต่างๆ ให้เข้มงวดขึ้น เช่น
- เพิ่มการตรวจวัดระดับค่า การตรวจสภาพรถยนต์ ตรวจปล่อยตรวจจวบจรดโดยสารของ ชลประทานบวรทุก
 - บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ไม่ให้มีรถควันดำวิ่งโดยเด็ดขาด
 - การขยายเวลาการจราจร และงดเว้นกิจกรรมที่ส่งผลทำให้เกิดฝุ่นละออง
 - การเฝ้าระวังและปฏิบัติการผ่านเตือน
 - สนับสนุนและแจกจ่ายอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล ยา เวชภัณฑ์แก่หน่วยงานในพื้นที่

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดของ ๕ จังหวัดปริมณฑล เป็นผู้บัญชาการ
เหตุการณ์ในพื้นที่ โดยส่วนราชการอื่นๆ และกรมควบคุมมลพิษเป็นหน่วยสนับสนุนในการปฏิบัติการ

ระดับที่ ๓

PM_{2.5} ไม่ลดลง

ทุกส่วนราชการได้มีการดำเนินการในระดับที่ ๒ แล้ว แต่สถานการณ์ฝุ่นละอองยังไม่ลดลง และเมื่อ
คาดการณ์แล้วพบว่าจะมีแนวโน้มสูงขึ้น

เป็นอำนาจและหน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการจังหวัดปริมณฑลทั้ง
๕ จังหวัด ในการใช้กฎหมายที่มีอยู่เพื่อเข้าไปสั่งการตามกฎหมายให้ควบคุมพื้นที่ แหล่งกำเนิด
หรือสั่งการให้หยุดกิจกรรมใดๆ ที่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญหรือมีผลกระทบต่อประชาชน

ระดับที่ ๔

PM_{2.5} ไม่ลดลง

ทุกส่วนราชการได้มีการดำเนินการในระดับที่ ๓ แล้ว แต่สถานการณ์ฝุ่นละอองยังไม่ลดลง และมีแนวโน้ม
สูงขึ้น ต่อเนื่อง

กำหนดให้มีการประชุม กก.วล. เป็นกรณีเร่งด่วนพิเศษ และพิจารณาถึงผลกระทบทางกฎหมายในการแก้ไข
ปัญหา โดยจะต้องนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเป็นกรณีเร่งด่วน เพื่อพิจารณาในการสั่งการ

ขั้นฟื้นฟูหลังจากสถานการณ์กลับสู่ปกติ (ช่วงหลังเกิดสถานการณ์ : พฤษภาคม)
ให้มีการประชุมเพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR)

